

NOVINE

SLOVENSKE KRATINE

Naročnina na 1/4 leta 5 Din., na posamezni
naslov 6:25 Din. V inozemstvo mesečno 6 Din.
Od 1. julija doma 6 Din. več, v inozemstvo 12
Din. več. Doma se lahko v blagi plača.

IZHAJAJO VSAKO NEDELO.

Uredništvo i uprava M. SOBOTA, Križova ul. 24.

Cena oglasov: Cela stran 800 Din., mali
oglas do 35 reči 10 Din., više vsaka reč 1
Din. Med tekstem so oglasi 15% dražji. —
Popust od 5—50%. — Pošt. ček. pol. št. 11.806.

Naročnikom i čitatelom „Novin.“

Devetnajsto leto zdaj že teče od tisto-
toga časa, gda so se naši kulturni i na-
rodni delavci zbrali pred voditel-
stvom velkoga doktora Franca Ivanocyja.
Njihov cio je bio, ka dajo svojimi sloven-
skomi ljudstvi novi slovenski list „Novine.“
Ka je te može — večijoma duhovnike —
gnalo k tom velkomi stopaji? — Lubezen
jih je gnala, prava i nesebična lubezen do
svojega zatiranoga kmetkoga ljudstva. Dr.
Franca Ivanocyi i njegovi sodelavci so
vidli, kak propadajo slovenske družine,
kak propada slovenski jezik, šteri je naj-
dražji kinč vsakšega naroda i se vmika
pred nasilnim madžarskim jezikom. Novine
naj bodejo, štere bodo prinašale v mater-
nom jeziki slovenskomi ljudstvi vzgojne
članke, prežete z lubeznijov do slovensko-
ga jezika. I to nalogo so tudi z velkov
žrtvijov vršile. Poglejmo si ob toj priliki
dobo, štera je bila v tom časi, gda so se
rodili naši slovenski listi: Kalendar, Mari-
jin list i Novine. Ešče dale nazaj bodemo
pogledali pred leto 1848.

Leto 1848. je v življenji slovenskoga
naroda jako velkoga pomena. V tom leti
se je položio fundament slovenskomi narod-
nomi življenji, v šterom življenji pred letom
je ne moglo biti.

Prilike v Evropi pred letom 1848. so
bile, pri nas ešče posebno, skoro obupne.
Austrijski ministerski predsednik Metternich,
najmogočnejši pa tudi najbolje osovraženi
človek a tistoj dobi v Evropi, je zatirao
vsakšo državlansko slobodo i nezaupljivo
je opazovao najhrahlejšje gibanje Sloven-
cov.

Obzidao Avstrijo s kitajskim
zidom proti zvučnejšim sveti i je zavirao
duševno življenje narodov, dušio njihovo
slovstvo.

Kmeta pa je ešče zmerom tiščala tr-
da pesnica grofa i hercega. Tlaka je zavirala
gospodarski napredek, posebno v na-
ših krajaj, gde je morao kmet delati po
192 dni na leto tlako i polek toga davati
ešče desetino i druge davščine. Kapitalist
je ne plačao skoro nikaj. Zato pa je bio
obrti i delavski stan ešče bole na slabom.

Prosvetne razmere pa so bile ednake
gospodarskim. Šolstvo je bilo popunoma
zanemarjeno i ešče kelko ga je bilo, je bi-
lo popunoma nemško ali madžarsko. Šteri
se je pa trüdo za izobrazbo i prebujenje
slovenskoga ljudstva, je bio nevaren državi,
bio je panslavist — človek, šteri misli
slovanski.

Tak je postano naš slovenski človek
predmet zaničevanja za mogočnejše sose-
de, ka se ga je sramovala inteligenca —
izobraženstvo, ka se ga tudi sramovao imo-

vitejši slovenski meščan, šteri je kmeta giz-
davo prezirao.

Najblagodejnejši stopaj toga revolu-
cionarnoga leta pa je bio zakon o oslo-
bojenji kmeta i odprava tlake pa desetine.
— Vesela pomlad narodov je prinesla
Austriji ustavo nekaj čisto novoga, jako
zaželenoga, a samo palik rano izgubleno-
ga: *sloga i bratstvo narodov, priznanje ena-
kopravnosti vseh narodov.*

Pride pa leto 1867. V tom leti raz-
padne Avstrija na dva dela: Avstrijo i
Vogrsko. S tem letom zavlada nad prek-
murskimi Slovenci težko življenje. Madžari
začno z vsov silov pomadžarjevati Sloven-
ce. Vse jim začne služiti v madžarizacijska
sredstva, da kak najprle zabrišejo slednjo
sled slovenskoga življenja po zatirani i
brezpravni Slov. krajini. Vpela se splošna
šolska dužnost, liki vse šole so strogo
madžarske. Vse javno življenje se osredo-
točuje v madžarskom centralističnom siste-
mi. V šolaj je madžarski pouk, v uradaj
kraljuje samo madžarski jezik. Štampanje
slovenski knjig se ovira i zabranjuje.

Ne se je samo širo madžarski jezik
iz Budapešta, liki tudi iz manjših mest,
gde so gospodovali madžarski hercegi,
grofje i veleposestniki, šteri so meli po
slovenskom Prekmurju obširna veleposestva.
Dostokrat se je kmet zadužo zavolo velke
dače i drugih denarnih bremen. Bio je
prisiljen, ka je zemlo prodal; palik je bio
tisti madžarski veleposestnik, šteri je küpo
zemljo od kmeta. I tak so Slovenci post-
noli graščakovi hlapci, madžarska posest se
je zmerom bole širila, a slovenska se je
pa menjšala. Veleposestvo pa je melo tudi
socialno-gospodarsko moč nad slovenskim
kmetom i to moč je graščak zmerom iz-
rabrao, zlasti pri državni volitvaj v mad-
žarsko nacionalne namene.

Samo cerkev z narodno zavednimi du-
hovniki na čelu, je bilo edino zatočišče,
polek domačega ognjišča, tisti kraj, gde se
je slišala slovenska govorica. I to je bio
naš slovenski katoliški duhovnik! Takši ča-
si so bili, gda so zagledali naši slovenski
listi luč sveta.

Tak so prinašale Novine skozi 19 let
i ešče bodo prinašale našemi ljudstvi član-
ke, šteri so prežeti z lubeznijov do njego-
ve vere i njegovoga jezika. Da so Novine
to tudi v velkoj meri vršile, nam dokazuje
4.000 naročnikov.

Zadnje čase se pa čuje od različnih
gospodov: „Vničimo Novine — slabe so
i širimo med naše ljudstvo druge sloven-
ske liste!“ — To bi bio greh! Vničiti tis-
to, štero je v najbolje težkih časaj ščitilo
našo narodnost — naš jezik. Novine so
bile z drugimi slovenskimi listi tiste, štere
so sejale med slovensko ljudstvo idejo slo-
bode, štera je dozorila po svetovnoj bojni,
gda je doživela naša krajina življenje slo-
bode. Da se pa bodejo Novine zboušale,
se obračamo na vso duhovščino, bogo-
slovce, akademike i vse prijatele Novin,
ka pomagajo s članki našemi ljudstvi po-
litično, kulturno, gospodarsko i socialno.
Uredništvo pa oblübla, ka bode naše lüd-
stvo „Novine“ palik tak zlübilo, kak je
zlübilo pred 19 leti.

Začasni urednik.

Gospodarska kriza v Ameriki.

Celi svet doživlja strašno gospodarsko
krizo. Njeni vzrok pa najbouce kaže dene-
šnja Amerika, gde vodi celotno gospodar-
stvo malo število velekapitalistov, šteri
iščejo v svojem deli edino lastivni dobiček
i njim je ne briga za občni blagor vsega
naroda. S svojov nesebičnostjov pripelajo
celotno gospodarstvo na rob propada i
končno vničijo ešče sebe.

Nekši nemški list poroča, ka so v
Ameriki nakopičene neizmerne zaloge žita,
s šterimi bi ves človeški rod živo dve leti
brezi dela. Zato ka nega küpca, padajo
cene i ka bi vstavili padanje cen, namera-
vajo velekapitalisti deo žitnih zalog vničiti,
sežgati, pometati v vodo. Otok kuba v
Srednoj Ameriki, šteri je največji pridelo-
valec cukra, je po zapovedi Zedinjenih
držav štela vničiti tretino pridelanega cukra
i sladkornih nasadov, štero pa je pripelalo
do velkoga razburjenja pri ljudstvi. Ame-
riško kmetijsko ministerstvo je nadale za-
povedalo štirim državom, štere pridelujejo
bombaž, naj dosegnego pri framarijih, ka
vničijo tretino pridelka.

Medtem pa se gospodarski položaj
stalno slabša.

Delo v železni industriji je spadnolo
na 38%, automobilska industrija je naza-
dovala za 52%, transporti za 60%. Število
brezposelnih raste i bo po izjavaj strokov-
njakov doseglo do zime 10 milijonov.

Hoover „veliki inženjer“ Amerike, ne
ve izhoda. Vlada se državni podpori brez-
poselnim upira.

Svet reši samo lubezen Jezušovih ran! V te namen širite Novine!

Izjava.

Na tožbo proti meni vložena 25. 6. 1932 radi prestopka po čl. 4. zakona o zaščiti javne varnosti na Izp. VII. 774/32. Kt. 395/32—2. me Okrožno sodišče v Mariboru oprostilo 1. oktobra 1932.

ŠKAFAR JOŽEF
Beltinci.

Dopisnica iz Beča.

Akademik Janez Titan na univerzi v Beči, doma v Krogi, je dugo časa dobivalo od naše uprave zastoj „Novine“. Pred nekoliko tedni je pa na grdi način blato g. izdajatelja „Novin“ v amerikanskem listi „Amerikanszki Szlovenecov Glász“ i šteri tudi zdaj pripravlja novi list. Gda pa njemu je uprava vstavila „Novine“, zavolo grdoga napada na izdajatelja, je pisao na našo upravo dopisnico sledeče vsebine:

Wien, 7. V. 32.

„To je pa že škandal! Že sem Vam pisal, da mi pošiljajte Novine redno dalje in da jih bom plačal. Že tri številke nisem prejel, katere mi tudi pošljite. Ustavili ste mi list brez vsakega naznanila, kar se pri drugih listih ne prakticira. Če ne mislite poslati, oziroma pošiljati lista, pa vsaj odgovorite, če Vam človek piše! Ali vsi spite? Imate proketo navado! In kakšen red je to! Šmo kje v Makedoniji ali Centralni Afriki?! Torej glejte, da mi Novine takoj pošiljate naprej, ker jih nujno rabim. Jaz mislim, da je uprava zaradi nas, ne pa mi, zaradi nje.“ — S spoštovanjem: Titan Janez.

Skupnost.

Naša prosveta.

Živimo v času, ko se — morda še preveč — povdarja skupnost.

Pa rešitve iz sodobne strahotne duhovne in iz nje izvirajoče gospodarske krize ti gibanji vendar ne najdeti, to pa zato, ker le preveč vnamar puščata tistega, ki je pokazal pot iz zmede, ki je vladala tudi v Njegovem času. „Pot sem, Resnica, Življenje!“ je rekel sam o sebi. Tega ti dve gibanji ob strani puščata, velikokrat se še borita proti Njemu, zato se že zdaj morda bližata svojemu koncu. Pa vendar to dobro imata, da sta zaklicali pravo besedo: Nazaj k skupnosti! In s tem sta nehote pokazali na Njo, ki to najbolje izvaja — v teoriji in zlasti še v praksi, na Cerkev, čeprav sta tudi udarili po Njej. Pa sta ji s tem koristili samo, ker vsak vihar iz občestva Cerkev le pleve pomete, da tem silneje vabi kleno zrno.

Kak en primer cerkvene skupnosti bi le navedel cerkveno petje v naši Slovenski Krajini, pri sveti maši in zlasti Marijine litanijske pri večernicah. Velik gospod, ko je prvič poslušal to petje, je bil močno ganjen: Lepo jel je rekel. In v Nemčiji se takozvano liturgično gibanje že dolgo bori tudi za skupno petje pri bogoslužnih opravilih. Mi to imamo, čuvajmo in gojimo ga, pa ljubimo Cerkev, ki je Mati tudi te skupnosti.

Svetovno gospodarstvo.

Boj za svetovni trg.

Komaj dvoje stoletij je minulo od tistoga časa, gda je svet doživeo zadnji veliki preobrat na gospodarskom poli. Te preobrat je prišeo iz Anglije. V Angliji je najprle zavladao mašin, v Angliji so nastanole prve fabrike. Ka so prle delale človeške roke, le zdaj proizvaja mašin dosta hitrejše i tudi dosta cenejše. Kopicili so se zakladi blaga. V starih časaj je mesto tvorilo s svojov okolicov gospodarsko celoto, med kmetijskim ljudstvom iz okolice i mestnimi obrtniki se je vršo celi promet i izmenjavanje pridelkov. Obrtnik je poznao svoje odjemalce, kmet je znao, gde bode zamenjao svoje pridelke. Vsakšega blaga

se je pridelavalo i izdelavalo samo telko, kelko je zahtevala potreba odjemalcov. V dobi mašina pa se ta neposredna vez med producentom i odjemalcem pretrga. Tovar nar ne ve, što bo küpo i porabo njegovo blago. Njegova fabrika proizvaja velko vnožino vsakšega blaga, zato se mora trg i krog odjemalcov daleč razširiti.

Če je bio prle celi gospodarski promet enostaven i krajevno omejen, postane v dobi mašina nepregleden. Tak nastane pitanje, što naj vse te mnogobrojne gospodarske vezi vodi, štera načela naj zavlada dajo v novom gospodarskom deli.

Včasí v začetki toga razvoja je posegla vmes država i skušala usmeriti gospodarstvo po svojih načelaj. Liki ta miseo je ne zmagala. Palik je prišeo iz Anglije oni navuk, šteri je preobličo lice sveta i vstisno svoj pečat dobi kapitalizma. Bili so angleški vučenjaki, šteri so oznanjali navuk, ka valajo v gospodarstvu svoje vrste zakoni, šterih naj država ne moti. Dajte podjetnikom popuno svobodo, tak se je glasio te navuk: pustite je, naj delajo vsakši po svoje, tak se bode gospodarski svet sam od sebe najbolše uravnal. Medsebojna tekma bode ešče podžigala, vsakši se bode potrudo proizvodjati kak najbolše blago i za najnižšo ceno, ka si pridobi kak največ odjemalcov. Pa ne samo posamični podjetniki, tudi narodi i države naj se podajo v to medsebojno tekmo. Zavlada naj popunoma gospodarska svoboda! Vsakša država si bode izdelala potem samo to, za štero so v državi najbolši predpogoji, na svetovnom trgi pa bodo narodi izmenjavali svoje pridelke.

To je bila velka miseo. V Angliji so so jo izvedli dosledno. Leta 1846. je Anglija odpravila vse carine na žito, do leta 1860. so spadnoli zadnji carinski ostanki, angleška pristanišča so se slobodno odprla ladjam sveta. Angleška industrija je bila tak jako razvita, ka se je ne bojala tekme drugih narodov.

Liki dnes! Niti sto let je ne minolo, gda je Anglija vresničila navuke svojih vučenjakov, že se je pokazalo, ka navuk je ne bio pravilen, zato ka je bio zgrajen na slabom fundamenti. Človeška sebičnost, to naj bi bilo srce gospodarskoga življenja. Zmota je bila tak velka, ka je morala priti

Horvat Franjo:

Od pastira.

(Pravljica.)

Kda je comprnica odišla, je šo pastir pa k jezeri, zaigrao je na žveglo šče tri krat bole žalostno:

„Ptica, ptica, ptičica,
tū je tvoja hišica,
odpri zdaj šče vratice,
splavaj tvoja barčica!“

Jezero je zašumelo i stopila je pred njega kraljična. Na glavi je nosila venec, v rokaj edno vedro i lepo zlato sablo.

Pravila je pastiri:

„Nojco te čaka, moj dečko, velko delo. Pozoj je strašen. Že mnogo ljudi je spoklao i spožro. Paziti moraš! Kda prvo glavo odsekaš, vlej iz toga vedra smolo na šinjek, ovak zrastejo tri nove, šče strašnejše od nje. Spij iz te kupice to vodo. Močen boš po toj vodi, da z ednim zamahnjenjom odsekaš glavo. Jezika poberi iz vūst i je nesi comprnici. Vrži vse tri naednok v njo, kda jo srečaš, i pri tistom megnjeni de mirtva. Potom bova rešeniva

i z nama vsi zacomprani zavci i mački. Ili i se ne boj!“

Pastir je šo. V žilaj je čüto devetkrat toliko moči kak prle.

Kda je prišeo do pozoja, je té metao ogenj pet metrov od sebe. Pastir se ga ne zbojao. Skočo je k prvoj glavi i jo odsekao. Na šinjek je hitro vlejao smolo iz vedra. Pozoj je túlo, besno i se metao. Pastir je zamahno drugoč. S šinjeka se je skotala druga glava. Zamahno je tretji krat i spadnola je tretja glava. Spotegno je jezike iz gutov, je djao v žep i se napoto proti comprnični hiši. Sedela je na pragi. Pastir je vrgeo v njo vse tri jezike naednok i v tistom megnjeni se je zrušila v prah in pepel.

Vseokoli hiše so zaspevale vesele ptice. Zacomprani mački i zavci so se spremenili v lepe dečke i dekličke.

Prek po logi je stala naednok lepa cesta i po njoj so štirje konji pelali lepo zlato kočijo. V kočiji je sedela kraljična, oblečena kak nevesta.

Kda so prišle kočije pred pastira, je skočila kraljična k pastiri, ga obinola i pravila:

„Obleči se v te lepi svileni obleč. Šla bova domo. Moji stariši naj že čakajo. Ljudje se že zbirajo. Jaz bom tvoja žena, ti moj muž.“

Pelala sta se domo proti gradi. Tam je bila že tudi pastirova mati i grof s celov družinov.

Mati je veselo obinola sina i pravila: „Svinje so se v trej dnévaj potrojile. Dnjes zajtra so prišle same od sebe domo. K meni je prišeo lep kočij. me djao na kočija in pelao se v grad na gostüvanje.“

Obslūžavali so gostüvavje. Ljudje so pili na zdravje, srečo i zadovolnost mladoga para tri dni, tri noči pa šče nekoliko vör duže.

Pozvali so vse, šče mené. Dali so mi falat vina, kupico krūha i takše citre, ki so samé igrane brez mužikašov. Vsakši, što jih je čüo, je morao plesati pa se smejati.

Kraljična pa pastir živita šče dnjes zadovolniva i srečniva, če sta šče ne mrla.

(Konec.)

hitro na svetlo. I dnese se že kaže nevzdržnost toga navuka.

Svetovna kriza tudi v Angliji strašno pritiska. Posebno armada brezposelnih se je tekom zadnjih let ne zmenjšala. Zato se je londonska vlada odločila za nove stopaje. S silnov rokov je posegla v vrtinec gospodarskoga življenja, tak ka se je zamajalo celo svetovno gospodarstvo. Da štiti angleške podjetnike, je vlada palik vpelala carino na uvoz. I ta carina je ne mala, liki znaša 50 do 100 odstotkov vrednosti uvoženoga blaga. To se pravi, vsi inozemski izdelki se zavolo carine podražijo za polovico. Pri tom položaji je skoro inozemskim podjetnikom ne mogoče tekmovali z domačimi. S tem se je Anglija podala na tista nova pota, zapustila je stari liberalni navuk o slobodni mednarodni trgovini.

Pa tudi na svetovnem trgi je postala Angleška nevaren tekmeč. Lastivni uvoz je s carinami podražila i skoro onemogočila. Sama pa v inozemstvu lejko cenejše prodaja, zato ka je spadno njeni denar. Ta novi položaj hudo občutijo evropske države, najbole Nemčija. Začno se je boj za angleški trg pa tekma proti Angležom na svetovnem trgi.

Nemška vlada je na ukrepe londonske vlade odgovorila z novov zasilnov naredbov. Vse plače uradnikov se znižajo. Tudi delavske plače se znižajo.

Množice nemškoga ljudstva pa z novov naredbov je bilo nezadovoljno. Radikalizem raste, visiko plüskajo valovi ljudske ogorčenosti, skrajna desnica i levica pridobivata zmerom več pristašov. Nevarnost za javni red raste.

Bliža se božič, ta svetek mira: narodi pa ga bodejo svetili razdvojeni i v borbi drugi proti drugimi. Amerikanski predsednik je izdao poslanico, v šteri zove vse narode k medsebojnomi sporazumi i skupnomi delovanji, ka bi premagali težki položaj. Želeti bi bilo, ka bi ta poslanica našla splošen odmev. Liki denešnja znamenja ešče ne kažejo v to linijo: človeška srca so ešče ne pripravljena.

Politični pregled.

Madjarska. Novi madžarski minister-ski predsednik je postano Gömböš. Liki z njim je ne zadovolno madžarsko ljudstvo, štera šče spremembo režima. Stranka malih kmetov, štero vodi Gaal, napoveduje ostro borbo zdajšnjemi režimi, ravnotak tudi socialni demokrati, zato ka vidijo v Gömböši nadaljevanje režima, šteroga sta sta vodila skozi deset let grof Bethlen i grof Karolyi.

Grški ministerski predsednik Venizelos je podao ostavko, zavolo velkoga nezadovolstva, štero je nastanolo med grškim narodom, zavolo velke krize i zavolo gostih uporov.

Zlati zakladi Francije. Francuska finančna pa gospodarska politika je bila evropskim državnikom dugo časa uganka. Gda je francuska državna banka kopičila v svojih zakladnicah zlato, se ji je svet smejao. Denešnji položaj pa je vse drugačen. Francijo oblegajo skoro vse evropske države s prošnjami za posojilo. Celo nekda tak ponosna Anglija, je ne izvzeta. Nemčija, Austrija, Madžarska so pa na njo naravnost navezane. Zadnje tjedensko poročilo francuske državne banke izkazuje naraščanje zlate rezerve 1 milj. 519.000 frankov. Zdajšnja višina znaša 58 milijard frankov.

M. Sobota

— **Zdravnik dr. Škrilec vpokojen.** Po celoj našoj krajini znani zdravnik i direktor bolnice v Soboti, dr. Mihael Škrilec je vpokojen.

— **Žandarski kapetan I. g. Milan Kovinčič** zapušča je Soboto.

— **Uradne ure pri telegrafu in telefonu pošte v Murski Soboti.** Po odloku ministrstva za promet štev. 57617 od 5. septembra 1932 se vrši telefonska in brzojavna služba pri pošti v Murski Soboti ob nedeljah in praznikih tako kakor ob delavnikih, to je nepretrgoma od 7. do 21. ure v letnem in od 8. do 21. ure v zimskem času. Odredba, po kateri se je vršila telefonska in brzojavna služba ob nedeljah in praznikih samo od 9. do 11. ure se razveljavlja.

Slovenska krajina.

— **Navuk za tretjered i tretjeredniški kongres po njem,** je dnese teden, 16. okt. v Črensovcih. Večernice so ob 2. Po njih navuk, po navuki pa kongres. Na kongresi se odobrijo zaključni računi nabiranja, se zvoli blagajnik na mesto teško betežnoga blagajnika i se prečtejo pravila odbora, štere je Cerkvena oblast potrdila.

Ponesrečo se Trajbar Franc v Kobilji pri nakladanji drv za Našičko. Skočo je doli z vagona šumske železnice, prišo pod njo i na mesti mrtev bio. Zapusto je dovico z detetom.

— **Bratva v Slov. krajini.** Po naših gorica se začne te dni bratva. Pravijo, ka bode vina dosta i bode jako dobra, posebno šmarnica je rodna. Naši gorički vertovje do palik hodili z rdečimi nosi proti domi.

Doma i po sveti.

Profesor Jovanovič obsojen. Univ. profesor dr. Jovanovič i njegovi tovariši, šteri so delali proti zdajšnjemi režimi, so bili obsojeni. Prof. Jovanovič je bio obsojen na leto dni strogoga zavora i na izgubo državne službe. Njegovi sodelavci pa va na par mesecov.

Gandhi je slobodi. Angleška vlada je pristala na pravice, štere je zahteval voditeo indijskoga naroda Gandhi za Indijo. Včasi nato je pusto gladni štrajk. Prva jed njemi je bilo kozje mleko.

Strašen potres v Grčiji. Prešnji teden je bio velki potres v grški državi. Nad 200 ljudi je mrtvih i več sto ranjenih i nad 3000 hiš popunoma porušeni.

Ženska policija. V Ameriki majo že žensko policijo. Dužnost ženske policije, ka nadzoruje ženske i deco. Nadale, ka zasleduje ženske zločince i iščejo zgublene žene i deklice.

Krvnik odstavljen. Krvnik Maciejowski, šteri je v petih letaj obesio 100 ljudi, je bio predkratkim odstavljen, zavolo pijančevanja.

Novi bečki nadpüšpek. Rimski papa je imenovao univ. profesora i prešnjega prosvetnoga ministra, dr. Teodora Innitzerja, za nadpüšpeka v Beči. Prešnji nadpüšpek i kardinal Piffel je namre vmro meseca aprila.

Zdravstvo.

Otroška ohromelost (paraliza.)

V zadnjem časi se ja v našoj državi pojavilo več slučajov toga betega. Že ime: otroška ohromelost ali z drugov ričjov otroška paraliza nam pove, ka se pojavla te beteg predvsem pri maloj deci i to pri deci od 2—15 let starosti. Slučaji nad 15 let starosti so redki. Pa ešče več nam pove to ime, pove nam tudi to, ka je to živčni beteg, to pa zato, ka takši betežnik postane hromi, ka telko pomeni, ka njegovi živci obetežajo i tak tiste mišice štere vživčujejo tej živci, več nemrejo opravlati svojega dela, betežnik več nemre gibati s svojimi kotrigami: postane hromi! Glavno pa, ka moremo posebno poudariti pri tom begi je to, ka je to jako *poprijeti (nalezljiv) beteg!* I ravno zato je potrebno, ka naj znamo vsi, kda se te beteg pojavla, gde se pojavla, kak ga je treba zdraviti i kak se ga moremo čuvati.

Te beteg se razširjavle najbole na konci poletja i v začetki jeseni. Kak vsaki drugi beteg, tak povzročijo tudi toga jako male klice, mali bacili, štere je s prostim okom nej mogoče videti, vidimo jih lejko edino z drobnogledom (mikroskopom.) Te klice se naselijo v nosi, v vüstaj i grli deteta, tü odnet pridejo v črejava, v hrbtni mozeg in v možgane. Pravimo, ka je to dete zbetežalo na otroški ohromelosti. Hüdo pa je zdaj nej samo to, ka je to dete betežno, dosta hüše je to, ka to dete te beteg razširjavle! Pri kašlanji i kihanju njemi letijo na jezere teh bacilov iz njegovi vüst, štere potem plavajo v zraki. Pravimo, ka je takši zrak okuženi s temi klicami. Či zdaj te okuženi zrak vdihava zdravo dete, pridejo te klice v njegov nos, v njegova vüsta, v črejava in v možgane. Posledica toga je, ka je tudi to dete zbetežalo na otroški ohromelosti. To ide tak dale i dale i nazadnje lejko zbetežajo vsa deca ene hüše, te se lejko zanese beteg k sosedovoj hüši i lejko se zgodi, ka se pojavi prava epidemija tega betega, to je: ka zbetežajo vsa deca edne veši, ednoga varaša ali pa celo edne dežele.

Kek pa te beteg opazimo i spoznamo? Povem vam istino: spoznati ga je jako težko, posebno v njegovom začetki, šteri je jako podoben influenci (prehladi, ali pa črejnimi katari (vnetji črejev). Betežnik malo kašla, boli ga grlo, mogoče ma tudi male bolečine v črejav. Vročino ma 38—39 stopinj Celzija. To je začetek betega, šteri traja 24—48 vör. Potem se pa začnejo kazati znaki obetežanja živcov. Betežnik dobi do 40 stopinj Celzija vročine, začne ga boleti glava, večkrat vö meče. Betežnik postane zdaj tudi jako razdražlivi: či se ga doteknemo noge ali hrbta, ga jako zaboli. Hrbet drži trdo, nemre ga opognoti, tudi z glavov nemre gibati. Betežnik je zaspani. Je pa te betežnik ešče nej hromi i beteg lejko zdaj tudi mine, nej ka bi betežnik hromi gratao. To je te takzvana neohromela oblika toga betega. Lejko pa ta oblika preide v pravo ohromelo obliko. Dejte postane hromo najprle v nogaj, te v tejl i nazadnje v rokaj. Nej je pa to ešče smrtno nevarno, postane pa smrtno nevarno te, či zbetežajo tisti živci, šteri vživčujejo one mišice, z šterimi si zdihavlemo. Če te dihalne mišice več ne delajo, nastopi smrt! Takši slučajov je pa hvala Bogi malo: 5—30%. Večina betežnikov pa v par tjednaj ozdravi. Nišče pa nevej, što je zapisani smrti i što nej! (Dale.)

Dijaško polje

Misli k letošnjemu pešizletu „Zavednosti“

Naš sprevod se je z veliko naglico pomikal proti svojemu cilju. Na čelu se mu je postavil mlajši brat iz Kebele. V grmu ob poti si je zlomil dolgo zeleno vejo in jo kot zastavo nosil pred našo četo. Zelena veja nam je bila znamenje upanja, da bomo še isti dan dosegli zaželjeni smoter.

Prišli smo v Mačkovce. V neki hiši ob cesti je bila gostija. Če se dobro spominjam, je bilo to pri Vörjovih. Nekaj gostov je bilo na cesti i so nas ustavili. Moralimo jim eno zasvirati. Predsednik se je protivil temu, da bi se ustavili, ker je bila že noč. Toda večina je zmagala. Naša godba je zasvirala in privabila vse goste iz hiše. Nekaj časa so mirno poslušali zvonko melodijo tamburic in vijolin, potem se pa niso mogli več premagovati — in pač so se zavrteli. Vse je plesalo, staro in mlado. Vriskali so in peli, da je odmevalo po vasi. Zastavonoša nam je s svojo zastavo dirigiral. Pa se mu je približal gospodar z vrtankom, ki mu ga je ponudil v zameno za zastavo. Mož je spoštljivo vzel v roke naš prapor in ga držal nad našimi glavami. Povabil nas je, naj ostanemo čez noč pri njem na gostiji, a na žalost nismo mogli ustreži njegovi prošnji.

Kmalu je godba utihnila in pričelo se je slovo. Zastavonoša je povzdignil svoj glas in imel na navzoče navdušen poslovilni govor. Okrog nas je zbralo mnogo vaščanov, ki jih je privabila naša muzika. Vsi so z navdušenjem poslušali ognjevitnega govornika, ki je v svojem govoru med drugim tudi tolažil trpeče ljudstvo in jih vzpodbujal, naj ne obupajo v teh težkih dneh, kajti kmalu bodo prišli časi. Govoru so sledile navdušene ovacije. Daleč v tiho in mirno noč so odmevali vzkliki: „Bog živi našo mladino!“ Godci, ki so igrali na gostiji, so nam zaigrali koračnico in mi smo polni navdušenja nadaljevali svojo pol.

Pozno v noč smo prišli v D. Lendavo. V „predmestju“ smo imeli še eno postajo. Zastavonoša je trčil ob

nekega gospoda, ki se mu menda nalašč ni umaknil s poti. Gospod je govoril madžarski. Nekaj časa se je repenčil kakor petelin na domačem dvorišču. Ko pa je opazil, da se zbirajo okrog njega fantje od fare, je postal ponižen kot kužek, se oprostil in šli smo mirno naprej.

Okrog enajstih je bilo, ko smo prišli v župnišče. Ni bil to ravno primeren čas za obisk toda pomagati si nismo mogli. Če bi eno uro prej šli iz Beltinec, bi brskone prišli eno uro prej v Lendavo.

Č. g. dekan ni imel več upanja, da bomo še prišli k njemu in zato je bil pač malo iznenaden ob našem prihodu. Pa tudi kuharicam je bilo nerodno, kajti večerja se je že zdavnaj ohladila. No, pa se je kljub vsemu tem vse dobro izteklo. Po večerjali smo in potem šli k zaželenemu počitku. (Dalje.)

NEDELA po risalaj edendvajseta.

Vu onom vremeni pravo je Jezus vučeni-kom svojim priliko eto: Prisposodno je včinjeno králestvo nebesko k (loveki králi, ki je šteo račun činiti z svojimi slugami. I kda bi začeo račun činitil postávení je pred njega eden, šteri je dužen blo njemi desét jezér talentomov. Kda bi pa ne meo, odket bi pláćao, zapovedo ga je gospod njegov odati ženo njegovo, sine i vsa, ka je meo, ino pláćati. Doli spádnovši pa on sluga, molo se je njemi, govoréči: mej potrpljenje z menom i vsa ti pláćam. Smilúvao se je pa gospod nad onim slugom, odpústo ga je i dug njemi je engedúvao. Vó idočí pa on sluga, najšeo je ednoga z-svojih službenih továrišov, ki je dužen bio njemi sto so-dov; i zgrabivši davio ga govoréči: pláćaj, ka si dužen. I doli spádnovši te službeni túvariš njegov, proso ga je govoréči: potrpljenje mej z menov i vsa ti pláćam. On je pa ne šteo; nego je šo i vrgo je njega v tmico; dokeč bi dug pláćao. Vi-dévši pa njegovi službeni túvariše, štera so se godila, jáko so se razsrdili; i idočí pripovidávali so gospodi svojemi vsa, štera so včinjena. Teda je prizvao njega Gospod njegov i veli njemi: sluga nečamuren, ves dug sam ti odpústo, da si me proso. Nejlí se je trbelo záto i tebi smilúvati nad tvojim službenim túvarišom, kak sam se i jas nad tehom smilúvao? I razsrdivši se Gospod njegov,

dao ga je hohárom, dokeč bi ves dug pláćao. Tak i Oča moj nebeski včini vámi; če ne odpústite vsá-ki brati svojemi z srcá vašega. (Mat. XVIII.)

Sühe gobe kúpúje vsikdar i plaća po naj-bolšoj cení M. GERŠAK & CO. Ljubljana, Prečna ul. 4. veletrgovina z zemelj-skimi pridelki. Pošlite vzorce i ponúdbu.

AGRARNE ZADEVE

Krma. Iz Horvatske ponújajo dobro, sladko krmo zadrugi. Do naših postaj jo spravijo za 60 to je šestdeset dinarov. Zadruga je zaprosila tudi podvoznice. Če te dobimo, te de krma teliko falejša od 60 dinarov, keliko znese foringa po železnici. Ki jo šče meti naj se zglaší pri zadrugi v Soboti ali v Črensovcih.

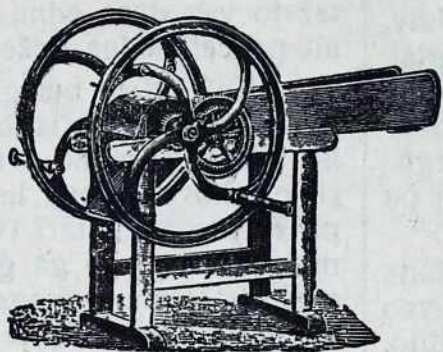
Prekosnice

Fantazia. Zdravnik po viziterivanji betežnoga moža pita ženo: „Je nojco vaš mož kaj fantazirao?“ Žena: „Je, prosim lepo, samo jako natenko.“

Deset kil mesa. V Varaždinski topli-caj edna gospa v mesnico pride, pa pravi: „Gospod, prosim 10 kil svinskoga mesa.“ Mesar notri spakiva v papir i pita gospo: „v štero ulico i pod kakšo numero naj pošle“. Gospa: „Bog vari, ka bi kama pošillali, tú sam na kopa-lišči, pa v zad-njem časi sam deset kil doli vze-la, ležeša posta-la, pa bi rada znala, kelko je toga mesa“.

BLAGO ZA BLAGO

BREZ PENEZ

Vse vrste poljedelske mašine

sejalne, slamoreznice, reporeznice, Trijer-je, Alfa kotle, vinske preše, mline za grozdje, motorje, mlatilnice itd.

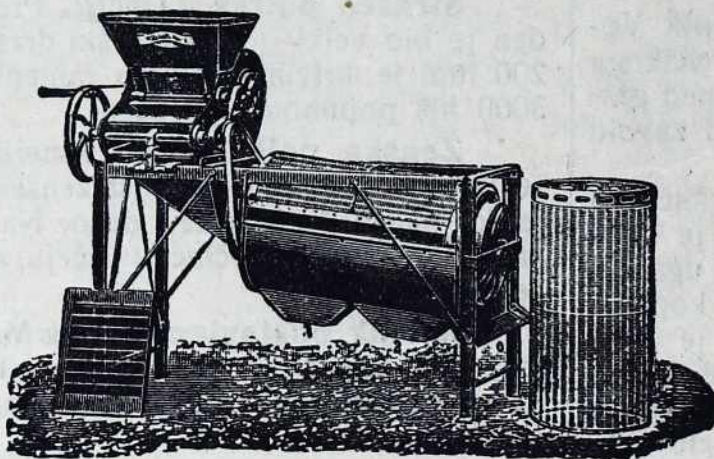
Nadalje vse vrste umetna gnojila kak:

Tomašalak, Superfosfat, kalijevo sol, apneni dušik, nitrofoskal, cement, mašin-

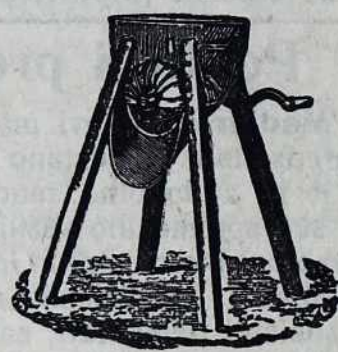
ska olja, kuhinjsko posodo, vse vrste specerijsko blago po najnižjih dnevnih cenah vedno v veliki zalogi.

Za vso blago se vzeme tudi v zamenjeno vse vrste poljske pri-delke, kakor pšenico, rž, ječ-men, koruzo, krompir

—: —: i. t. d. —: —:

BLAGO ZA BLAGO

Vsaki, ki si želi kupiti polje-delske stroje, ali sploh kako drugo blago, ki je zgoraj na-vedeno, njemu vzamem v račun poljske pridelke po najvišji dnevni cení a blago nje-mu zaračunam po najnižji dnevni cení, tak ima vsak interesent dvojni hasek.

VEDNO VELIKA RAZSTAVA GOSPODARSKIH STROJEV SAMO PRI
ČEH FRANC, trgovina z mešanim blagom **Murska Sobota**.